

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1908.

Första Kammaren.

N:o 9.

Lördagen den 8 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 1 e. m., och dess förhandlingar leddes af herr vice talmannen.

Herr statsrådet greve *Hamilton* aflämnade Kungl. Maj:ts nedannämnda nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) med förslag till lag angående ändrad lydelse af 21 och 26 §§ i lagen den 27 juni 1896 om hemmansklyfning, ägostyckning och jordafsöndring samt till lag om ändrad lydelse af 8 § i lagen den 25 maj 1905 rörande afgäld från afsöndrad lägenhet;

2:o) med förslag till ändrad lydelse af §§ 17, 18, 19, 21, 22, 23, 25, 26, 34, 87, 99, 101, 102, 103, 104 och 106 regeringsformen, §§ 11, 43, 54 och 69 riksdagsordningen samt 2 § 4:o tryckfrihetsförordningen;

3:o) med förslag till ändrad lydelse af §§ 7, 9, 11, 12, 28, 32, 33, 86 och 105 regeringsformen samt § 38 mom. 2 riksdagsordningen;

4:o) angående afstående eller upplåtelse i vissa fall af mark från kronoegendomar;

5:o) angående utarrendering af vissa torplägenheter under Kronobergs kungsgård i Kronobergs län;

6:o) angående reglering af löneförhållanden m. m. vid Domänstyrelsen;

7:o) angående försäljning af ett till förra sergentsbostället Klagstorp N:ris 19 och 25 i Malmöhus län hörande ägoskifte;

8:o) angående försäljning af två lägenheter från hemmanet Basebo N:o 3 i Kalmar län;

9:o) angående försäljning af vissa områden från förra förarbostället Lind N:o 3 Norrgård i Östergötlands län;

10:o) angående försäljning af en torplägenhet från indragna militiebostället 1 mantal Tibble N:o 4 i Västmanlands län; och

11:o) angående försäljning af tolf lägenheter från förra fanjunkarbostället Ängalag N:ris 2 och 3 med Kärragården N:o 3 i Kristianstads län.

Justerades protokollet för den 1 i denna månad.

Första Kammarens Prot. 1908. N:o 9.

Anmälades och bordlades

statsutskottets utlåtanden:

n:o 14, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af tre lägenheter från förra ryttmästarbostället Valåkra n:ris 4 och 5 i Högsby socken af Kalmar län;

n:o 15, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af vissa områden från förra militiebostället 1 mantal Gustad n:o 5 Norrgård i Vikingstad socken af Östergötlands län;

n:o 16, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af förra militiebostället Norr Fensta n:ris 1 och 2 om 2 mantal i Västmanlands län;

n:o 17, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af ett område från förra regementskrifvarbostället Ekeby n:o 1 i Västmanlands län;

n:o 18, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af två lägenheter från förra hospitalshemmanet $\frac{3}{4}$ mantal Hunnerstorp n:o 1 i Hofs socken af Östergötlands län;

n:o 19, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af en till förra ryttmästarbostället Lyftinge n:ris 2 och 3 med underlydande i Västmanlands län hörande lägenhet Raknön n:o 1, en äng;

n:o 20, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse till Jönköpings stad af den till förra landshöfdingbostället 3 mantal Rydhof n:o 1 i Jönköpings län hörande vattenrätt i Munksjön;

n:o 21, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse af ett område från Uppsala slottsjord till Uppsala universitet för utvidgning af akademiska sjukhusets i Uppsala tomt;

n:o 22, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående ägobyte mellan kronan och Stockholms stad; samt

n:o 23, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse till landtförsvaret af indragna hospitalshemmanen Rönninge n:ris 1 och 2 i Långbro socken och Örebro län;

bevillningsutskottets betänkanden:

n:o 2, i anledning af väckta motioner angående särskild beskattning af dels ogifta personer, dels ock barnlösa personer m. m.;

n:o 3, i anledning af väckt motion om ändring af gällande bestämmelser angående stämpel å utnämningssbref för riddare och kommandörer af Kungl. Maj:ts ordnar;

n:o 4, i anledning af väckt motion om upphörande af nu gällande tullfrihet för varor, som införas för de kungl. hofvens räkning; och

n:o 5, i anledning af väckta motioner angående upphäfvande af skattefrihet för medlemmarna af konungaätten; äfvensom

lagutskottets utlåtande, n:o 5, i anledning af väckta motioner om bestämmelser mot olofligt borttagande af vilda bär å annans mark.

Företogs val af sex revisorer för granskning af statsverkets, riksbankens och riksgäldskontorets tillstånd, styrelse och förvaltning år 1907, hvilken granskning skall taga sin början den 1 oktober 1908; och befunnos, efter valförrättningens slut, hafva blifvit utsedde till revisorer följande ledamöter af riksdagens Första Kammare:

friherre <i>Beck-Friis, Johan</i> , . . .	med 69 röster
herr <i>Björklund</i>	» 69 »
friherre <i>Falkenberg</i>	» 69 »
herr <i>Lilliesköld</i>	» 69 »
» <i>Ros</i>	» 69 »
friherre <i>Trolle</i>	» 69 »

Företogs val af tre revisorssuppleanter för granskning af statsverkets, riksbankens och riksgäldskontorets tillstånd, styrelse och förvaltning år 1907; och befunnos, efter valförrättningens slut, därtill hafva blifvit utsedde följande ledamöter af riksdagens Första Kammare:

herr <i>Fahlbeck</i>	med 54 röster
» <i>Håkanson</i>	» 53 »
» <i>v. Baumgarten</i>	» 52 »

Företogs val af tjugufyra valmän för utseende af revisorer och revisorssuppleanter för granskning af riksbankens afdelningskontors i orterna räkenskaper och förvaltning år 1907; och befunnos, efter valförrättningens slut, hafva blifvit utsedde till valmän:

herr <i>Andersson, Gustaf</i> , . . .	med 63 röster
» <i>v. Baumgarten</i>	» 63 »
» <i>Berg, Gustaf Axel</i> ,	» 63 »
» <i>Berg, Lars</i> ,	» 63 »
» <i>Berggren, J. Henrik</i> , . . .	» 63 »
» <i>Berlin</i>	» 63 »
» <i>Björck</i>	» 63 »
» <i>Björklund</i>	» 63 »
» <i>Björlin</i>	» 63 »
» <i>Blomberg</i>	» 63 »
» <i>Bohnstedt, Knut</i> ,	» 63 »
» <i>Cavalli</i>	» 63 »
» <i>Ekströmer</i>	» 63 »
» <i>Enhörning</i>	» 63 »
» <i>Grundberg</i>	» 63 »
greffe <i>Hamilton, Raoul</i> , . . .	» 63 »
» <i>Klingspor</i>	» 63 »

grefve <i>Lewenhaupt</i>	med 63 röster
herr <i>Ros</i>	» 63 »
» <i>Sjöholm</i>	» 63 »
» <i>Säve</i>	» 63 »
» <i>Wijk, Erik</i> ,	» 63 »
» <i>Åkerberg</i>	» 63 »
» <i>Folin</i>	» 62 »

Företogs val af sex suppleanter för de valmän, som af kammaren fått uppdrag att utse revisorer och revisorssuppleanter för granskning af riksbankens afdelningskontors i orterna räkenskaper och förvaltning; och befunnos, efter valförrättningens slut, hafva blifvit utsedde till valmanssuppleanter:

herr <i>Paulson</i>	med 57 röster
» <i>Carlberg</i>	» 57 »
grefve <i>v. Rosen</i>	» 57 »
herr <i>Lilliesköld</i>	» 57 »
» <i>Håkanson</i>	» 57 »
» <i>Wennberg</i>	» 56 » ,

sedan ordningen mellan de fem förstnämnda blifvit genom lottning bestämd.

Föredrogs och hänvisades till konstitutionsutskottet herr *Bergendahls* nästlidne dag bordlagda motion, n:o 43, om ändring af 4 § 9 mom. tryckfrihetsförordningen.

Föredrogs, men bordlades ånyo på flere ledamöters begäran lagutskottets under gårdagen bordlagda utlåtanden n:is 3 och 4.

Vid förnyad föredragning af bevillningsutskottets den 5 och 7 innevarande månad bordlagda betänkande n:o 1, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående bemyndigande för Kungl. Maj:t att besluta i fråga om vissa postafgifter, biföll kammaren hvad utskottet i detta betänkande hemställt.

Ang. revision af kyrkolagen lagda utlåtande n:o 2, i anledning af väckt motion om skrifvelse och dithörande till Konungen med begäran om revision af kyrkolagen och dithörande författningar.

Lagutskottet hade till förberedande behandling fått mottaga en inom Första Kammaren af herr *K. J. Ekman* afgifven motion, n:o 6, hvori hemställts, att Riksdagen måtte i skrifvelse till

Kungl. Maj:t anhålla, det tacktes Kungl. Maj:t, så snart ske kunde, föranstalta om revision af gällande kyrkolag med dithörande författningar samt framlägga det förslag, till hvilket nämnda revision kunde gifva anledning.

Ang. revision af kyrkolagen och dithörande författningar.

(Forts.)

Utskottet hade på andragna skäl hemställt, att förevarande motion icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Reservation hade anförts af herrar *Trygger, af Ekenstam, Lilliesköld, Gustaf Andersson, Ridderbjelke, Carl Nyström, Heiman* och *Herdin*, hvilka ansett, att, på grund af de i motionen anförda skäl, utskottet bort hemställa, att Riksdagen, med bifall till förevarande motion, måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det tacktes Kungl. Maj:t, så snart ske kunde, iöranstalta om revision af gällande kyrkolag med dithörande författningar samt framlägga det förslag, till hvilket nämnda revision kunde gifva anledning.

Herr *Trygger*: Kammaren har hört, att lagutskottet afstyrkt bifall till herr *Ekmans* motion, i hvilken han hemställer »att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det tacktes Kungl. Maj:t, så snart ske kan, föranstalta om revision af gällande kyrkolag med dithörande författningar samt framlägga det förslag, till hvilket nämnda revision kan gifva anledning».

Vi veta alla, att kyrkolagen innehåller en massa antikerade bestämmelser och äfven en mängd stadganden, som äro oförenliga med vår tids uppfattning. Det kan icke verka nyttigt att äga en lag, som i så väsentlig grad vidlådes af brister, ty det inverkar äfven på sådana lagens bestämmelser, hvilka fortfarande gälla och böra tillämpas. Emellertid, utskottets majoritet har tänkt sig, att man genom partiella förändringar skulle kunna åstadkomma ett bättre sakernas tillstånd. Men det veta herrarne alltför väl, att när själfva grundvalen för en byggnad visar sig vacklande, det just icke är lämpligt att börja med att bota byggnadens öfriga brister, och i förevarande fall är det nog så, att själfva grundvalen för vår statskyrka vacklar. Denna grundval är ingen annan än folkets förtroende. Men folkets förtroende stötes bort just af kyrkolagens, som jag nyss sade, för vår tid främmande bestämmelser. Den uppfattningen börjar helt naturligt hos folket göra sig gällande, att dessa brister äro någonting med statskyrkan nödvändigt för enadt, och på detta sätt blir kyrkolagens bristfällighet ett medel att undergräfvat statskyrkans eget bestånd. En fullständig och grundlig revision af kyrkolagen måste därför äga rum för att åt statskyrkan bevara folkets förtroende. Det är detta som samtliga ledamöter i utskottet från denna kammare, hvilka deltagit i ärendets behandling, påyrkat, då de hemställt om bifall till motionen, och får jag nu vördsamt anhålla, att kammaren måtte bifalla detta yrkande.

Herr *Sjöcrona*: Det har mycket länge varit både känt och erkänt, att 1686 års kyrkolag lider af många brister och bör

Ang. revision
af kyrkolagen
och dithörande
författningar.
(Forts.)

helt och hållet omarbetas, och behovet däraf torde nu kanske ännu mer än förut göra sig gällande, då denna kyrkolagens stora bristfällighet kan sätta vapen i händerna på dem, hvilka vilja komma kyrkan till lifs och måhända till och med helst skulle vilja upphäfva all religion här i vårt land. Om detta behof finnes således ingen meningsskiljaktighet; frågan gäller endast, huru man på lämpligaste och bästa sätt skall kunna åstadkomma det man önskar. För min del har jag varit och kan säga, att jag fortfarande är af den bestämda öfvertygelsen, att man icke kan vinna målet utom på de partiella reformernas väg; att i ett enda slag få till stånd en helt och hållet ny kyrkolag tror jag icke låter sig göra. Därför tillät jag mig, då frågan här var före år 1905, att yrka afslag på framställningen om en skrifvelse angående en på en gång fullständig omarbetning af kyrkolagen. Det har emellertid under de tre år, som sedan förflutit, visat sig, att vi alls icke fått något som helst förslag till partiell reform med afseende å kyrkolagen. Detta nämner jag alls icke såsom något klander, ty vi veta alla, att Konungens rådgifvare under denna tid hafva haft så ofantligt mycket annat att tänka på, att de visserligen icke haft någon tid öfrig för denna viktiga fråga. Nu är emellertid förhållandet, att målsman för kyrkan i Konungens råd är just densamme, som väckte motion i ämnet vid 1905 års riksdag, och det är ju därför anledning hoppas, att, om Riksdagen nu aflåter en sådan skrifvelse som då föreslogs, regeringen skall med allvar och kraft taga sig an denna mycket viktiga sak. Jag föreställer mig äfven, att, om regeringen i anledning däraf tillsätter en kommitté, denna kan få sig uppdraget att visserligen bearbeta hela kyrkolagen men att den må kunna komma med en del i sänder, så att man slutligen skall kunna sammanfoga de särskilda delarna till ett helt, såsom skett med vår allmänna lag, både civillag och strafflag, såsom vi alla veta. Jag kommer därför nu att gifva min röst för bifall till reservationen, och jag har velat säga detta, då jag i viss mån yttrade mig i annan riktning förra gången.

Herr Wieselgren: Det finnes redan för 23 år sedan i Riksdagens protokoll antecknad en motion i detta syfte, den afsåg nämligen att få fram en ny kyrkoförfattning. Den motionen var afgifven af mig, och jag har i det förhållandet en anledning att i dag taga till ordet — icke för att påminna, att jag afgifvet en motion i den riktningen, utan af det skälet att jag i den motionen påpekade någonting, som i den nu afgifna är glömdt, men som jag tror vara af så stor vikt, att det borde upptagas.

Om Riksdagen skrifver till Kungl. Maj:t och begär förslag till ny kyrkolag, bör naturligtvis Riksdagen därvidlag påpeka på hvilka författningsgrunder detta nya förslag bör byggas. Inom den protestantiska kyrkoorganismen finnes det ju två särskilda hufvudformer för den kyrkliga lagstiftningen: den *konsistoriala* och den *synodala*. I den motion jag år 1885 afgaf önskade jag, att Riksdagen skulle uttala sig om, hvilkendera af dessa former Riksdagen

önskade för den nya kyrkolagstiftningen skulle anlitas. Jag tror att samma önskan är berättigad ännu i dag. Den utveckling, som det svenska folket i parlamentarisk riktning har vunnit, gör det för mig mycket litet troligt, att detta svenska folk skulle vilja godkänna ett förslag till ny kyrkolag, som byggts på den konsistoriala grunden. För min del tror jag, att den form för kyrkolagstiftningen, som nu mest öfverensstämmer med den af vårt svenska folk vunna utvecklingen, är den synodala.

Detta har jag velat nämna i dag för att, då jag ämnar rösta för reservanternas yrkande, jag dock därvid vill påpeka, att jag icke öfvergifvit den ståndpunkt jag år 1885 intog i nu berörda fråga.

Ang. revision af kyrkolagen och dithörande författningar.
(Forts.)

Herr Heuman: Då jag, ehuru suppleant, haft tillfälle att deltaga i lagutskottets behandling af detta ärende och därför står med bland reservanterna, vågar jag med ett par ord fästa kammarens uppmärksamhet på några särskilda synpunkter i denna efter min mening mycket betydelsefulla fråga.

År 1905, då denna motion förelåg, väckt inom Riksdagen af den nuvarande chefen för ecklesiastikdepartementet, beslöt ju Första Kammaren att instämma med det dåvarande lagutskottet, som enhälligt tillstyrkte motionen. Man har ju också af den diskussion, som nu försiggått i frågan kunnat förstå, att Första Kammaren vill vidblifva denna sin ståndpunkt. Detta är, enligt min mening, äfven om man icke kan hoppas, att denna gång få medkammaren med sig, mycket lyckligt, ty, då motionären från år 1905 är den nuvarande chefen för ecklesiastikdepartementet och han förmodligen i sin uppfattning af denna sak biträdades af regeringen i öfrigt samt han har bakom sig en mycket stark majoritet inom 1903 års kyrkomöte och därjämte alla domkapitlen i riket utom ett och nu för andra gången får Första Kammaren med sig denna gång troligen enhälligt i denna viktiga fråga, synes han kunna vara oförhindrad att när som helst tillsammans med justitieministern tillsätta en lagberedning för vår kyrkolags snara och grundliga revision.

Sista gången saken var före i denna kammare, stodo fyra framstående talare emot förslaget. En af dem var den numera aflidne f. d. universitetskanslern Gilljam. Jag har sedermera flera gånger utbytt tankar med honom i frågan, och min öfvertygelse är att, om vi i dag hade förmånen höra hans röst, han skulle vara med oss. En annan mäktig talare mot motionen var ju herr landshöfding Sjöcrona, men han har i dag sagt, att frågan nu ligger annorlunda än då och att han därför i dag kommer att ändra sin röst. Herr biskop Billing stod också på motsidan, men redan hans frånvaro i dag vid frågans behandling synes vittna om, att den ej längre är för honom någon hufvudfråga, och att han står betydligt närmare en revision år 1908, än han gjorde år 1905. Och så hade han då vid sin sida i motståndet, fast af andra grunder, herr godsägaren von Möller. Jag konstaterar

Ang. revision af kyrkolagen och dithörande författningar. med glädje, att oppositionen är uppgifven i denna kammare och det är ganska naturligt, när man besinnar, att revisionsmotståndet nu djupast uppbäres af dem, som vilja, att hela statskyrkan skall med en föråldrad kyrkolag vissna bort.

(Forts.)

Nu stå de kyrkliga och särskildt de präster, hvilka äro arbetande inom församlingarna, de stå, säger jag, och känna, att det rör sig i tiden en mening och att det finnes dock starka skäl för den uppfattningen, för att icke säga den beskyllningen, att vår nuvarande statskyrka är till hela dess läggning, enligt 1686 års kyrkolag, långt mera en präst- eller biskopskyrka än en verklig folkkyrka. Men så vilja vi icke hafva det; vi vilja hafva ej en prästkyrka utan en verklig folk- och församlingskyrka, där lekmanneelementet kan komma till sin rätt. Å andra sidan stå de frikyrkliga och vilja räcka oss handen i syfte att genom den föreslagna revisionen få fram mera fria former för det kyrkliga lifvet än de nuvarande otidsenliga. Många krafter förena sig alltså här, hvilka äro intresserade för en verkligt sann och lifvande statskyrka, en statskyrka, som står i kontakt med tiden och har sina rötter djupt i svenska folket. Och är nu den uppfattningen vidt utbredd, att vår kyrka, för att kunna betraktas som en verklig folkkyrka, är i behof af en fullständig och grundlig revision af kyrkolagen med dithörande författningar, hvarför må vi då icke oförtöfvadt gripa oss an med en sådan? Man säger: »det är en omöjlig sak att komma till enighet redan ifråga om första paragrafen i kyrkolagen, hvarest det talas om svenska kyrkans lära». Men, mina herrar, det är visst icke omöjligt, ty strömningarna gå nu sådana, att den svenska kyrkans lära — för så vidt den skall definieras i en lagparagraf för en kyrka, som vill gälla för en olika folkklasser omfattande evangelisk luthersk folkkyrka — får ej betecknas med eller genom bekännelseparagrafer eller bekännelseformler utan blott genom den vidhjärtade hufvudsaken i dessas innehåll, i motsvarighet till vårt nuvarande prästlöfte och med den rättighet, som står hvar och en öppen att utträda ur statskyrkan, i enlighet med det fundamentalstadgande inom vårt samhällsskick som bjuder, att »ingens samvete tvinga eller tvinga låta».

Man skyller också på att kyrkomötet visat sig så ogint, att man icke där lyckats vinna gehör ens för en så obetydlig motion, som den hvilken framkommit i afseende å »begrafning i stillhet». Men det är ett fullständigt misstag, att kyrkomötet där begagnade sitt veto; kyrkomötet endast förbehöll sig rätten att få så formulera ritualen vid sådan begrafning, att denna ej blefve på något sätt en osanning. Och det är min fulla öfvertygelse att, om ock när denna fråga kommer fram från rätt håll, så att man vill fastslå allas likställighet inför döden i en gemensam skuld känsla och bön om förlåtelse och i en gemensam tillflykt till den eviga barmhärtigheten, då skall kyrkomötet visst icke motsätta sig den önskan, att man ej ens i formen för begrafningen uttalar någon dom öfver den döde.

Jag håller således före, att allt fog saknas för antagandet, att från kyrkomötets sida skulle kunna förväntas något motstånd till den ifrågasatta revisionen, ty kyrkans målsmän, mina herrar, känna och inse mera än andra, att, om den svenska statskyrkan längre skall ha någon uppgift att fylla, måste hon få sina rötter djupare fästade nere i vårt folks andliga lif och upphöra att stå kvar på den hierarkiska grund, där 1686 års kyrkolag ställt henne, och att en revision här bör företagas, som går djupt ner, och tager afstånd äfven från den konsistoriella uppfattning och åskådning, för hvilken den nästföregående talaren varnade. Det är min bestämda öfvertygelse, att en sådan revision ej skall misslyckas och detta därför, att jag tror på vårt folk såsom i djupet ett starkt kyrkofolk och jag tror på människorna, jag tror, att de äro tillmötesgående och förstående, endast vi å vår sida söka förstå dem. När nu därför stora funktioner uppstått och från kyrkligt håll särskildt bland våra yngre prästmän och lekmän ja bland — jag vågar säga — flertalet af församlingarnas medlemmar, och stora fraktioner från frikyrkligt håll räcka ut händerna åt de förra, och omkring alla dessa stå sådana, som betrakta denna sak mera ur rent statspolitisk synpunkt och som känna med sig, att vi behöfva en kyrka, som förmår på ett välsignelsebringande sätt gripa in i vårt folks sedliga och religiösa uppfostran, må vi då akta oss att lyssna till den socialistiska parolen: »bort med statskyrkan, må den förtvina och vissna bort, och det sker bäst i sällskap med en föråldrad kyrkolag». Må vi i stället söka att sammanföra och ena alla goda och ärliga krafter till en verklig och ingående omarbetning af denna kyrkolag. Och om vi allvarligt gripa oss an härmed och komma med ett revisionsförslag, framgången ur kontakt med tidens storslagna folkkyrkoidéer och folkkyrkorörelser sådana som den inre och yttre missionen, diakonien, nykterhetsarbetet, folkundervisningen, ungdomsverksamheten, församlingsråd och församlingssynoder m. m., så är jag öfvertygad om, att motståndet mot denna revision hos den stora verkligt fosterländska majoriteten inom Andra Kammaren, och motståndet äfven hos sådana representanter för olika meningar som herrar Billing och v. Möller i Första Kammaren skall förbytas i sympati för förslaget.

Jag anhåller att på grund af hvad jag nu haft äran anföra få yrka bifall till reservationen.

Herr Ekman: Jag behöfver ej tillägga många ord utöfver hvad redan blifvit yttradt till förman för motionen.

Frågan om en fullständig revision af kyrkolagen är icke ny. Af särskilda kommittéer utarbetade förslag till en sådan revision hafva upprepade gånger framlagts. Alla dessa försök hafva misslyckats. Att det oaktadt frågan om en fullständig revision gång på gång återkommer, visar, att man har en känsla af att 1686 års

Ang. revision af kyrkolagen och dithörande författningar. (Forts.) kyrkolag icke kan på de partiella reformernas väg omskapas till ett helgjutet lagverk.

De skatter vi äga i vår svenska evangelisk-lutherska kyrka, äfven i hennes nuvarande ganska bristfälliga yttre gestalt, kunna icke nog värderas. Där ljuder ännu ett fulltonigt evangelium och därifrån utgå sedligt-religiösa krafter, hvilka genomströmma hela folket och utgöra nationens bärande kraft. Intet frikyrkosamfund förmår så som statskyrkan omfatta allt och alla. Men, om statskyrkan rätt skall kunna fylla denna sin omfattande uppgift, får hon ej stå främmande för tiden, utan måste anpassa sig efter tidens särskilda behof. Men härför kräfves enligt mitt förmenande något mera än partiella reformer. Ty då det gäller att taga ett stort och afgörande steg framåt, måste allt pröfvas i ett sammanhang, så att grunden blir fast och byggnaden helgjuten.

Det är därför jag anser, att man här icke bör nöja sig med partiella reformer, utan beslutsamt gripa sig an med en fullständig revision.

De, som få i uppdrag att utföra denna, kunna ju då mycket väl framställa sina förslag successivt. Det viktigaste är dock, att själfva grunden blir föremål för en enhetlig och ingående behandling. Det är därför, herr talman, jag nu anhåller att få yrka bifall till min motion och därmed också till den vid utskottets utlåtande fogade reservationen.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr vice talmannen, att beträffande föreliggande utlåtande annat yrkande ej förekommit, än att Kammarén skulle antaga det förslag, som innefattades i den vid utlåtandet fogade reservation.

Sedermera gjordes propositioner, först på bifall till hvad utskottet i förevarande utlåtande hemställt samt vidare på godkännande af berörda yrkande; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Friherre *Fleming* afgaf en af honom m. fl. undertecknad motion n:r 44, om ändring af § 1 mom. 4 tryckfrihetsförordningen.

Denna motion blef på begäran bordlagd.

Föredrogs och hänvisades till lagutskottet Kungl. Maj:ts under dagen aflämnade nådiga proposition till Riksdagen med förslag till lag angående ändrad lydelse af 21 och 26 §§ i lagen den 27 juni 1896 om hemmansklyfning, ägostyckning och jordafsöndring samt till lag om ändrad lydelse af 8 § i lagen den 25 maj 1905 rörande afgäld från afsöndrad lägenhet.

Föredrogs och hänvisades till konstitutionsutskottet Kungl. Maj:ts denna dag aflämnade nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) med förslag till ändrad lydelse af §§ 17, 18, 19, 21, 22, 23, 25, 26, 34, 87, 99, 101, 102, 103, 104, och 106 regeringsformen, §§ 11, 43, 54 och 69 riksdagsordningen samt 2 § 4:o tryckfrihetsförordningen; och

2:o) med förslag till ändrad lydelse af §§ 7, 9, 11, 12, 28, 32, 33, 86 och 105 regeringsformen samt § 38 mom. 2 riksdagsordningen.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts under sammanträdet aflämnade nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) angående afstående eller upplåtelse i vissa fall af mark från kronoegendomar;

2:o) angående utarrendering af vissa torplägenheter under Kronobergs kungsgård i Kronobergs län;

3:o) angående reglering af löneförhållanden m. m. vid domänstyrelsen;

4:o) angående försäljning af ett till förra sergeantbostället Klagstorp n:ris 19 och 25 i Malmöhus län hörande ägoskifte;

5:o) angående försäljning af två lägenheter från hemmanet Basebo n:r 3 i Kalmar län;

6:o) angående försäljning af vissa områden från förra förarbostället Lind n:r 3 Norrgård i Östergötlands län;

7:o) angående försäljning af en torplägenhet från indragna militiebostället 1 mantal Tibble n:o 4 i Västmanlands län; samt

8:o) angående försäljning af tolf lägenheter från förra fanjunkarbostället Ängalag n:ris 2 och 3 med Kärragården n:o 3 i Kristianstads län.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades friherre *Trolle* under tio dagar från den 10 innevarande månad.

Justerades åtta protokollsutdrag för denna dag.

På framställning af herr vice talmannen beslöts, att de under dagen första gången bordlagda ärendena skulle sättas främst på föredragningslistan till nästa sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 2,18 e. m.

In fidem

A. v. *Krusenstjerna*.

Tisdagen den 11 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 2,³⁰ e. m.; och dess förhandlingar leddes af herr vice talmannen.

Upplästes följande ingifna läkarintyg:

Att ledamoten av Första Kammaren Ingeniör *J. E. Berggren* på grund av sjukdom (diabetes mellitus) är i behov av ytterligare två veckors tjänstledighet, intygat Stockholm den 11 Februari 1908

John Sjöqvist.
Med. doktor.

Justerades protokollet för den 4 i denna månad.

Upplästes och godkändes bevillningsutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, n:o 11, till Konungen, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående bemyndigande för Kungl. Maj:t att besluta i fråga om vissa postafgifter.

Herr vice talmannen yttrade, att statsutskottet med båda kamrarnas medgifvande till Första Kammaren återlämnat en därifrån till utskottet remitterad motion, n:o 37, af herr *Trapp*, angående skrifvelse till Konungen med begäran om utredning och förslag i fråga om inrättande genom statens försorg af en låneanstalt för kommuner inom riket; hvarjämte herr vice talmannen hemställde, huruvida Kammaren ville besluta att hänvisa ifrågavarande motion till ett tillfälligt utskott.

Denna hemställan blef jakande besvarad, hvarefter Kammaren på gjord proposition beslöt hänvisa motionen till sitt tillfälliga utskott n:o 2.

Föredrogs och hänvisades till konstitutionsutskottet de af friherre *Fleming* m. fl. den 8 i denna månad väckta och då bordlagda motion, n:o 44, om ändring af § 1 mom. 4 tryckfrihetsförordningen.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flere ledamöters begäran följande den 8 innevarande februari bordlagda ärenden, nämligen

statsutskottets utlåtande n:ris 14—23, bevillningsutskottets betänkanden n:ris 2—5 äfvensom lagutskottets utlåtande n:o 5.

Justerades tre protokollsutdrag för denna dag, hvarefter Kam-maren åtskildes kl. 2,⁴⁷ e. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.
